

Referat af PET-konference 2007

- "Radikalisering i Danmark – muligheder for tidlig, koordineret indsats.

Baggrund og formål

Politiets Efterretningstjeneste (PET) var den 26.-27. april 2007 for tredje gang vært for en større terrorkonference. Titlen på konferencen var: "Radikalisering i Danmark – muligheder for tidlig, koordineret indsats". Konferencen adskilte sig fra de tidligere konferencer derved, at der var fokus på danske forhold og en overvægt af danske deltagere.

Et væsentligt formål med konferencen var at samle personer fra forskellige myndigheder og institutioner, repræsentanter for foreninger og lokalsamfund, forskere mv., som på hver deres vis kan bidrage konstruktivt i den forbyggende indsats mod radikalisering og dermed også i yderste konsekvens mod potentielle terrorhandlinger i Danmark. PET har med konferencen ønsket at etablere en platform for dialog og idéskabelse i forhold til de fælles udfordringer og reaktionsmuligheder på forskellige niveauer i samfundet. Konferencen var som sådan et led i PET's bredspektrede kontraterrorindsats, der bygger på erkendelsen af, at alle relevante parter må aktiveres i den forbyggende indsats mod terrorisme.

Konferencen bestod dels af en række tematiske indlæg, der søgte at indkredse centrale problemstillinger i forbindelse med radikalisering, dels af temadrøftelser i grupper med henblik på at identificere handlemuligheder samt konkrete aktiviteter og initiativer, der kan sættes i værk gennem en tidlig, koordineret indsats.

Referatet omfatter alene drøftelserne fra konferencens første dag, hvilket vil sige oplæggene og diskussionerne på grundlag af disse oplæg. Indholdet af temadrøftelserne og de mere operationelle forslag med henblik på en tidlig og koordineret indsats, som disse drøftelser mundede ud i, er samlet i det vedlagte idékatalog.

Centrale spørgsmål

Nogle af de centrale spørgsmål, som dannede ramme for konferencen, var følgende:

- Hvorfor og hvordan opstår radikalisering – hvad er det for et fænomen?
- Hvilken rolle spiller religionen i forhold til islamisk radikalisering?
- Hvor stort er problemet i en dansk sammenhæng?

- Hvilke reaktionsmuligheder er der som led i samarbejdet mellem myndigheder og forskellige lokale aktører?

Spørgsmålene er komplekse, og der findes ingen enkle forklaringer og løsningsmodeller. Der blev da heller ikke på konferencen givet nogle absolutte svar på de stillede spørgsmål, men de gav anledning til diskussioner af faktorer og problemstillinger, som skal overvejes, når man forsøger at besvare de stillede spørgsmål.

Radikalisering og terrorisme

Det er generelt antaget, at radikalisering er en grundlæggende forudsætning for terrorisme, hvorfor en særlig viden om radikalisering naturligvis er en forudsætning for at styrke den forebyggende indsats. Konferencen bidrog med væsentlig viden på dette område, og mange problemstillinger blev vendt og gav anledning til nyttig refleksion til brug for den videre indsats.

Radikalisering er ikke udelukkende et islamistisk fænomen, men foregår også i andre ekstremistiske miljøer, f.eks. blandt højre- og venstreekstremister og militante dyreværnsaktivister. Islamistisk radikalisering var imidlertid i fokus på konferencen, da visse unge mennesker – også personer, der er født og opvokset i Danmark og andre europæiske lande – gennem en religiøs radikalisering finder en identitet i en radikal fortolkning af islam, der udgør vækstgrundlaget for en af de alvorligste trusler mod de europæiske samfund.

Det blev fremhævet, at der er begrænset forskning om radikalisering, og at udviklingen foregår så hurtigt, at forskningen har svært ved at følge med. Det er imidlertid væsentligt at skelne mellem de voldelige og ikke-voldelige islamister og forstå, at den voldelige gruppe er en marginal gruppe. Det blev dog samtidig påpeget, at islamismen får flere og flere sympatisører, hvilket bl.a. kan ses i det omfattende propagandamateriale, der i stigende omfang distribueres.

Fordi radikalisering foregår i brede dele af samfundet og kan være synlig i forskellige sammenhænge, og da der er mange forklaringsfaktorer - herunder politiske, sociale og psykologiske – blev det understreget, at det er vigtigt at problemstillingen ansues tværfagligt og bredspektret.

Religion og ungdomskultur

Et andet væsentligt budskab var, at selv om islamisternes dagsorden er politisk, så spiller religionen en central rolle. Det blev samtidig understreget, at radikalisering ikke er naturligt

forbundet med islam som religion. Det er de radikale fortolkninger af islam, som den udøves af mennesker, der er bekymrende - ikke religionen i sig selv. I relation hertil blev behovet for skærpet bevidsthed om og forståelse af religionens mangfoldige udtryk og former fremhævet.

Selvom terror ikke er naturligt forbundet med islam, er terror også et muslimsk anliggende og vækker bekymring i muslimske samfund, idet islam indgår i debatten om radikaliserings - med risiko for stigmatisering af muslimer, og fordi der i øjeblikket finder en radikaliserings sted i en række muslimske miljøer. Talerne på konferencen var dog også generelt enige om, at der skal gøres op med antagelsen af, at muslimer er én særskilt og homogen befolkningsgruppe, der adskiller sig fra f.eks. kristne europæere. Muslimer i Europa er vidt forskellige. Der er brug for nuanceret dialog og kommunikation om problemstillingen og for at dreje retorikken væk fra udsagn i stil med "krigen mod terror", der kan blive oplevet som "krigen mod muslimer".

En taler gav indblik i religionens stigende betydning i muslimske ungdomsmiljøer/-kulturer i Danmark og søgte at forklare fænomenet, herunder bl.a. som en søgning efter mening og identitet i et komplekst samfund. Det blev i forlængelse heraf påpeget, at der i moderne samfund ses en individuel omformning og tilpasning af religionen, der på denne vis anvendes som en slags forbrugsgode blandt unge, der søger en identitet. Det blev samtidig fremhævet, at der blandt unge muslimer ses en stigende tendens til, at forældregenerationens traditioner (skikke, vaner og nationalt funderede islamopfattelse) drages i tvivl, og at der i den proces sker en kulturtilpasning og individualisering (vestliggørelse) af de religiøse aspekter.

I forlængelse af drøftelserne vedrørende det religiøse udtryk i dag og den stigende betydning af religion blandt unge muslimer gav en anden taler indblik i fænomenet konvertisme og præsenterede forskellige faser i en konverteringsproces. Det blev i den forbindelse tematiseret, hvorvidt konvertitter i processen frem mod konvertering har en identitetsmæssig sårbarhed, som det er nødvendigt at være opmærksom på, idet det kan have betydning for en eventuel radikaliserings.

Tidlige indikationer på radikaliserings

Med afsæt i operative erfaringer fra Danmark og Europa gav en taler et bud på nogle af de tidlige indikationer på radikaliserings. Det blev i den forbindelse indledningsvist påpeget, at det er uhyre vanskeligt at opstille klare tegn på radikaliserings, og at en egentlig profil på en radikaliseret person (eller på en terrorist for den sags skyld) umuligt lader sig opstille. Eksempler på radikaliseringsforløb bidrog til at synliggøre nogle indikationer på radikaliserings,

selvom der som nævnt ikke tegner sig et entydigt billede. Det til trods, er kendskabet til tidlige indikationer hos myndigheder, som er tæt på de miljøer, hvor radikaliseringsproces kan finde sted, en forudsætning for, at der lokalt kan sættes ind med en tidlig indsats. Det blev i den forbindelse også understreget, at radikaliseringsproces i tanken og øget religiøs praktisering naturligvis ikke er ulovlig. Det er det først, når radikaliseringsproces bliver omsat til voldelig handling.

Partnerskaber

En taler satte med afsæt i britiske erfaringer fokus på det potentiale, der kan ligge i at etablere egentlige partnerskaber med lokalsamfund og miljøer, hvor radikaliseringsproces kan finde sted. Det blev understreget, at religionen også kan spille en rolle i at modvirke og forebygge radikaliseringsproces. En særlig enhed i Metropolitan Police (Muslim Contact Unit) har gode erfaringer med anvendelse af religion både i afradikaliseringssøjemed og som led i den forbyggende indsats via etablering af partnerskaber mellem politi og muslimske miljøer og udvalgte personer i lokalsamfundene. Det blev i den forbindelse understreget, at det kan være relevant at samarbejde med mere fundamentalistiske religiøse personer og miljøer, hvis det kan medvirke til, at en person bliver afradikaliseret, og at et senere terrorangreb måske derved kan undgås.

Også en anden taler bidrog med anvisninger på, hvordan religion eventuelt vil kunne anvendes i en forebyggende indsats og nævnte i den forbindelse, at dialog med de muslimske ungdomsmiljøer er afgørende, at der er behov for mere undervisningsmateriale om islam udformet på dansk og endelig, at det er fordelagtigt at etablere uddannelses-/infocentre for unge muslimer som supplement til moskeerne, hvor de unge ikke altid føler sig repræsenteret. Alle initiativer skal indgå som led i sikringen af, at de unge søgende ikke bliver modtagelige for mere radikale fortolkninger af islam.

Inklusion og dialog

På konferencen blev der generelt stillet skarpt på den brede dialog og inklusion af alle i det store fællesskab som en forudsætning for et sikkert samfund. En oplægsholder præsenterede en række eksempler på initiativer, der er taget i en beboerforening – alle med det sigte, at de unge beboere, heraf en væsentlig del med anden etnisk baggrund end dansk, skal blive en del af det "store værdifællesskab", der ikke mindst omfatter de demokratiske værdier.

Det blev i tråd hermed - og i flere sammenhænge på konferencen - fremhævet, at indsatsen mod radikaliseringsproces og indsatsen for inklusion gennem en række initiativer på forskellige

niveauer i samfundet er nært beslægtede. Personer, som ikke føler sig som en del af samfundet, men som derimod oplever at være marginaliserede på forskellig måde, vil sikkert være mere tilbøjelige til at agere uden respekt for og i modstrid med samfundets grundlæggende værdier.

Afsluttende bemærkninger

Perspektiverne på radikaliserings i Danmark er mangfoldige og tværfaglige, hvilket netop var det, PET ønskede belyst med konferencen, der i den henseende levede fuldt op til forventningerne. Alt i alt kom der på konferencen mange relevante synspunkter og pointer frem, der fremover vil kunne medvirke til at nuancere og inspirere diskussionerne om mulige tiltag mod radikaliserings som led i en tidlig og koordineret indsats med deltagelse af forskellige aktører i det danske samfund.